

28.10.2021

Tiedon hyödyntämisen ja avaamisen hankkeen hankeryhmän kokous

Aika to 28.10.2021 klo 9.00–11.50

Paikka Teams-toteutus

Osallistujat Tanja Lahti, hankepäällikkö, VM puheenjohtaja
Olli-Pekka Rissanen, johtava asiantuntija, VM varapuheenjohtaja

Jäsenet:

Lotta Engdahl, erityisasiantuntija, LVM (poissa)

Pekka Alhojärvi, erityisasiantuntija, MMM

Sami Niinimäki, opetusneuvos, OKM (poissa)

Tuula Helander, erityisasiantuntija, STM (poissa)

Tiina Salminen, johtava asiantuntija, TEM (poissa klo 10.00–11.00)

Jani Heikkinen, neuvotteleva virkamies, VM (myös sihteeristön jäsen) (poistui klo 10.30)

Anssi Hänninen, erityisasiantuntija, YM (liittyi klo 10.00)

Tarja Riihisaari, toimialan johtaja, Ilmatieteen laitos

Antti Kosonen, innovaatiojohtaja, Maanmittauslaitos (poissa)

Kaisu Harju, ryhmäpäällikkö, Suomen ympäristökeskus

varajäsen Kristian Meissner, johtaja, Suomen ympäristökeskus (liittyi klo 9.55)

Hannele Orjala, tietopalvelujohtaja, Tilastokeskus (poissa)

varajäsen Outi Ahti-Miettinen, laatupäällikkö, Tilastokeskus

Jussi Mäkitervo, erityisasiantuntija, Liikenne- ja viestintävirasto (poissa)

Pasi Rautio, projektipäällikkö, Helsingin kaupunki (poissa)

varajäsen Hami Kekkonen, projektipäällikkö, Helsingin kaupunki

Markku Rimpelä, strategiajohtaja, Hämeenlinnan kaupunki (poissa)

Katariina Valtonen, kehittämisspäällikkö, Kouvolan kaupunki (poissa)

Sirpa Pajula, laatu- ja kehityspäällikkö, Kuopion kaupunki (poissa)

Pekka Kantola, tietohallintojohtaja, Kuusamon kaupunki (poissa)

Elisa Kettunen, kehittämisspäällikkö, Kuntaliitto (liittyi klo 9.06)

Mikko Hoikka, toimialajohtaja, Medialiitto (poissa)

Tarmo Toikkanen, toiminnanjohtaja Open Knowledge Finland

Ville Peltola, johtaja, Teknologiaateollisuus

Pysyvät asiantuntijat (sihteeristö):
Miina Arajärvi, erityisasiantuntija, VM
Mika Honkanen, kehityspäällikkö, Digi- ja väestötietovirasto
Heidi Innanen, hankekoordinaattori, VM

Kutsutut asiantuntijat:
Essi Kaukonen, projektipäällikkö, Tilastokeskus

1. Kokouksen avaus ja esityslistan hyväksyminen

Päätös: Todettiin kokous avatuksi klo 9.00 ja hyväksyttiin esityslista.

2. Edellisen kokouksen muistion hyväksyminen

Käytiin lyhyesti läpi 31.8.2021 pidetyn hankeryhmän kokouksen keskeisin sisältö ja siitä laadittu muistio.

Päätös: Hyväksyttiin edellisen kokouksen muistio.

3. Hankkeen työpakettikohtainen eteneminen

Työpaketti 1:

Tiedon hyödyntämisen ja avaamisen strategisten tavoitteiden oheen on tarkoitus valmistella tiekartta, jonka myötä tavoitetta ja tarkoitusta pyritään terävöittämään. Tiekartan valmisteluun on saatu evästystä syyskuussa TP1-alaryhmän työpajoissa sekä 29.9. pidetyssä kuntien keskustelutilaisuudessa. Otsikoita on saatu tiivistettyä viidestä neljään: Asiakslähtöisyys perustana, Hyödyt tunnistettu, Tiedon käyttö vastuullisesti sekä Tiedon hyödyntäminen ja avaaminen osa strategiaa.

Valmistelussa ollaan myöhässä aikataulusta. Tiekarttaversio tulisi olla valmiina 8.11. Todettiin myös, että hankkeen puoliväliseminaarissa 27.10. strategiaan tavoitteisiin kaivattiin kommentteissa enemmän konkretiaa.

Käytiin keskustelua. Kommentoitiin, että kansainvälisissä vertailuissa Suomen sijoitus tulee todennäköisesti laskemaan. Muut maat eivät esimerkiksi pidä enää datan avaamista isona asiana, vaan panostavat enemmänkin hyötyjen johtamiseen ja mittaamiseen. Kommentoitiin, että kuntapuolella vertailuja ei pidetä niin tärkeinä kuin valtionhallinnossa. Suunta on tärkein, sijoitus ei niinkään. Kommenttina esitettiin myös, että mittarit ovat usein melko yksioikoisia. Olisi hyvä keskittyä niihin asioihin, joilla saadaan aikaan arvonlisäystä. Todettiin, että TiHA-hankkeessa tehtävä työ tulee joka tapauksessa muuttamaan ajattelua ja tulevaisuudessa tehtäviä päätöksiä.

Kysyttiin, millä tavalla konkretiaa kaivataan lisää (viittaus puoliväliseminaarin kommentteihin). Todettiin, että halutaan ymmärrettävämpiä ja helposti toimeenpantavia tavoitteita.

Kommentoitiin, että Suomi tekee kansallisen digikompassin keväällä 2022 ja kysyttiin, pitäisikö työpaketteja kalibroida kompassin mukaisesti? Vastattiin, että Suomen versio on kansallinen sovellus EU:n digikompassista. Työpaketteja tulee tosiaan kalibroida Suomen digikompassin yhteyteen. EU:n digikompassi ei juurikaan eroa strategiasta, vaan on erilainen tapa hahmottaa asioita. Kommentoitiin, että jos ei ole pakko avata dataa tai hyödyntää muiden avaamaa dataa, on helpompi jatkaa kuten ennenkin ja käyttää rajalliset resurssit ydinasioihin.

Työpaketti 2:

Tiedon jakamiseen liittyvät ohjeistukset ja ratkaisumallit ovat hyvin hajallaan ja siksi on luotu toimintamalli hyötypotentiaalisten tietojen tunnistamiselle ja jakamiselle. DVV:n ylläpitämässä Avoindata.fi:ssä on tällä hetkellä jo jonkin verran ohjeistusta, mutta uuden toimintamallin myötä on tarkoitus tuoda esiin myös eri organisaatioiden käytänteitä ja hyötyjä. Toimintamallin yhteyteen on kehitetty tiedon avaamista tukeva arviointimenetelmä.

Noin kymmenen organisaatiota on lupautunut mukaan toimintamallin sisällöntuotantoon. Alun perin oli ajatus, että ensivaiheen sisältö olisi valmis lokakuussa, mutta aikataulu tulee valitettavasti venymään. Sisältöjä tullaan avaamaan avoimesti kommentoitaviksi myöhemmin syksyllä. Edelleen on kuitenkin toiveena, että ensimmäinen versio toimintamallista julkaistaisiin tämän vuoden lopulla.

Toimintamallin ylläpidosta ja jatkokehityksestä ollaan parhaillaan käymässä keskusteluja.

Lisäksi kerrottiin, että tiedon laajemman käytön esteiden tunnistaminen etenee syyskuussa käynnistyneen VN TEAS -selvityshankkeen myötä. Hanke kestää kesäkuuhun 2022 saakka.

Kysyttiin, miten hyvin TiHA-hankkeen työ kytkeytyy uuden ministeriryhmän työhön. Vastattiin, että hankkeen työstä raportoidaan ministeriryhmälle lähinnä strategisten tavoitteiden osalta.

Työpaketti 3:

Ehdotus tiedon laatukriteereiksi oli lausuntokierroksella 6.9.–4.10.2021 ja yhteensä saatiin 71 lausuntoa. Lausuttavana olivat laatukriteerit, mittarit ja hallintamalli. Lausuntoyhteenveto on määrä julkaista marraskuun puolivälissä.

Syyskauden pilotointi (laadun kuvaus mittarein) on meneillään ja siihen osallistuvat Kela, Luke, Maanmittauslaitos ja Valtiokonttori Tilastokeskuksen lisäksi. Näiden rinnalla työstetään myös laatukriteerisuositusta ja käyttöönottosuunnitelmaa.

Käytiin läpi keskeisiä poimintoja lausunnoista.

Kommenttina esitettiin, että lausuntohavainnot olivat rohkaisevia ja johtavat konkreettisiin ratkaisuihin, ehdotuksiin ja prosessin tarkentumiseen.

Työpaketti 4:

Julkisen hallinnon API-periaatteet olivat lausuntokierroksella 21.9.–15.10.2021. Lausuntoja saapui 70. API-periaatteita viimeistellään saadun palautteen pohjalta ja lausuntoyhteenvedo julkaistaan marraskuun aikana.

Lausunnoissa API-periaatteita pidettiin kannatettavina, hyödyllisinä ja pääosin realistisina. Tukimateriaaleihin tarvitaan vielä tarkennusta esimerkiksi riskienhallinnan osalta. API-kehittäminen ja periaatteiden käytäntöön vieminen edellyttää pitkäjänteistä ja tavoitteellista työskentelyä, mikä sinänsä on ollut jo valmisteluvaiheessa tiedossa. Esiin nousi myös keskitetyn tuen tarve API-kehittämiseen.

Ylläpidon suunnittelu ja siitä sopiminen ovat käynnissä DVV:n kanssa. eOppiva-koulutuksen suunnittelu on käynnistynyt ja koulutus toteutetaan osana hankkeen muuta koulutuskokonaisuutta.

Yhteistyö TIEKEN kanssa on meneillään sidosryhmäyhteistyön tukemiseksi, sopimus on voimassa tämän vuoden loppuun. DigiFinland työstää liiketoimintamalliaan kansallisen rajapintakehityksen tukemiseksi.

Itse API-periaatteisiin ei ole tulossa muutoksia.

Kysely julkisen hallinnon tiedon semanttisen yhteentoimivuuden nykytilasta toteutettiin 12.–26.10.2021 ja vastauksia saatiin määräaikaan mennessä yli 80. Kyselyn tuloksia tullaan hyödyntämään VM:n yhteentoimivuuden kehittämistyössä ja julkisen hallinnon yhteisten tietovarantojen ja tietojärjestelmien yhteentoimivuuden linjausten määrittelytyössä.

Käytiin keskustelua. Kommentoitiin, että semanttisessa yhteentoimivuudessa kannattaa lähteä liikkeelle kaikkein kriittisimmistä asioista resurssien ollessa rajalliset. Vastattiin, että tosiaan on tehtävä priorisointia ja tunnistettava kriittiset kohteet, jotta toimeenpano ei jää vain ylätasolle. Tieto arvokkaista tietoaaineistoista edesauttaisi tätä työtä huomattavasti, mutta niistä ei

edelleenkään ole uutta tietoa. Semanttinen yhteentoimivuus on kuitenkin asia, jota on tärkeää edistää kaikista haasteista huolimatta.

Viestinnän ajankohtaiset asiat:

- Hankkeen puoliväliseminaari pidettiin 27.10.
- Webinaari avoimen tieteen tutkijayhteisölle järjestetään 2.11.
- Tiedon äärellä 2021 – Tietopolitiikkaa rakentamassa -seminaari toteutetaan hybridinä 23.11., ilmoittautuminen on käynnissä. Kyseessä on koko JulkICT-osaston tilaisuus, ei varsinaisesti TiHA-hankkeen tilaisuus.
- Hankkeen seuraava tilannekatsaus on 15.12.
- Viestinnän ja sidosryhmäyhteistyön suunnittelijana on aloittanut Nico Käräjäoja lokakuun alussa.
- Tiedon äärellä -podcast jatkuu uusien jaksoiden, seuraava jakso äänitetään jo ensi viikolla OKF:n kanssa.

Hankkeen budjetti:

Sidontatilanne on lähes 60 %. Ensi vuoden budjettiin palataan seuraavassa asiakohdassa.

Päätös: Merkittiin tiedoksi hankkeen työpakettien tilanne ja niistä käyty keskustelu. Lisäksi merkittiin tiedoksi hankkeen viestinnän ajankohtaiset asiat sekä budjetin toteumatilanne.

TAUKO klo 10.20–10.25

4. Hankkeen toimintasuunnitelma vuodelle 2022

Käytiin läpi koostetta hankkeen puoliväliseminaarin Mentimeter-kyselyissä saaduista vastauksista. [Kooste](#) on tarkasteltavissa hankeryhmän Tiimerissä. Seminaaria seurasi parhaimmillaan n. 190 henkilöä. Mentimeter-kysymyksiin vastasi n. 100 henkilöä ja avokysymyksiin 30–40 henkilöä. Puolet osallistujista edusti valtionhallintoa ja toiseksi suurin osallistujaryhmä oli kuntasektori.

[Hankkeen toimintasuunnitelma](#) on tallennettu Tiimeriin ja se oli myös esityslistan liitteenä. Toimintasuunnitelman lisäksi valmisteilla on käyttöönottosuunnitelma, joka toimii tiekarttana ensi vuodelle.

Työpaketti 1:

Tuotostavoitteena on strategisten tavoitteiden toimeenpanon edistäminen. Päivi Nergin johtama digitalisaation ja tiedonhallinnan strateginen yhteistyöryhmä on pysyvä sparraaja tietopolitiikassa yleisemmin. Yhteistyöryhmässä on mukana kuntien ja ministeriöiden edustajia.

Kysyttiin, miten tiedonhallintalautakunta ja alajaostot yhdistyvät näihin elementteihin. Todettiin, että lautakunta on oma viranomaisensa. Tapauskohtaisesti katsotaan, pitääkö tietystä kokonaisuudesta antaa tiedonhallintalautakunnan suositus. Valmistelu tehdään tiedonhallintalain mukaisesti.

Työpaketti 2:

Tuotostavoitteiksi on asetettu, että tiedon jakamisen toimintamalli on viimeistelty ja ylläpito varmistettu. Käyttöönottoa on edistetty. Avoimen datan direktiivin mukaisia arvokkaita tietoaineistoja odotetaan edelleen ja toiveena on, että niiden avaamista saataisiin edistettyä. VNTEAS-selvitys on julkaistu.

Tavoitteena on myös varmistaa toimintamallille hallintamalli koskien sisältöä ja teknistä toteutusta. Pohdinnassa on myös verkoston luominen.

Kommentoitiin, että nykyisessä avoimen tiedon verkostossa olisi syytä olla myös muita valtion virastoja tai olisiko hyvä perustaa kunnille ja valtiolle omat verkostonsa. Lisäksi kommentoitiin, että eOppiva-koulutukset tulisi tehdä moduulipohjaisesti. Osaamisen kehittäminen on iso osa seurantaa ja keskeistä on luoda yhteisiä moduuleja. Koulutuksia suunniteltaessa tulisi huomioida, että isot ja pienet kunnat ovat erilaisessa asemassa ja kohderyhmät ovat erilaisia.

Kommentoitiin, että nykyisin erilaisia työryhmiä perustetaan hyvin paljon ja niiden hallinta alkaa olla haastavaa. Ne vievät myös paljon resursseja. Siksi täysin uusien ryhmien perustamista tulisi harkita tarkasti.

Työpaketti 3:

Tuotostavoitteiksi on määritelty tiedon laatukriteerien julkaisu suosituksena ja käyttöönoton mahdollistaminen. Hallintamalli ja tiedon laatua edistävä verkostotyö on suunniteltu ja toimeenpantavissa hankkeen päättyessä.

Keskusteltiin, että VAHTI-koulutuskokonaisuuteen olisi hyvä tutustua ennen eOppiva-kokonaisuuden työstämistä.

Työpaketti 4:

Tuotostavoitteiksi on määritetty, että julkisen hallinnon API-periaatteet ja tukimateriaali ovat valmiit ja ylläpito varmistettu. API-periaatteiden toimeenpanoa on edistetty. Tiedon semanttisen yhteentoimivuuden selvitys on tehty ja sitä hyödynnetään VM:n yhteentoimivuuden kehittämistyössä erityisesti yhteentoimivuuden tavoitetilan ja linjausten valmistelussa. API-katalogiin liittyviä tarpeita, suhdetta olemassa oleviin katalogeihin ja muita huomioitavia asioita on kartoitettu (liittyy data governance actiin).

Hankkeen budjettiesitys:

Vuodelle 2022 tulee ehkä pieni vähennys konsulttiselvityksien osalta. Yhteensä budjetti ensi vuodelle tulee olemaan 950 000 euroa.

Päätös: Merkittiin tiedoksi ehdotus hankkeen toimintasuunnitelmaksi vuodelle 2022.

5. Ajankohtaiset EU-asiat

Kerrottiin komission ehdotuksesta (Digital decade 2030) digitaaliseksi kompassiksi ja esiteltiin digitaaliset tavoitteet. Digitaalinen kompassi koostuu hallinnollisista toimista ja tavoitteista. Eurooppa-neuvosto on hiljattain käsitellyt digikysymyksiä ja käsittelyssä toivottiin, että komissio toimeenpanee tämän mahdollisimman pian.

Data Actin piti tulla 1.12., mutta se saattaa mennä ensi vuoden puolelle. Data Governance Act (DGA) on trilogikeskusteluissa, viimeinen trilogi on 30.11., jonka myötä DGA tulee hyväksytyksi ja voimaan ensi vuoden alkupuolella. Business-to-Government (B2G) data sharing on mielenkiintoinen osa-alue, jonka sisältöä odotetaan erityisesti. Huomionarvoista on, että EU-kehitys vaikuttaa kansallisiin ratkaisuihin tavalla, jolla se ei ennen ole vaikuttanut. Todettiin myös, että data-avaruuksien piti alun perin olla DGA:ssa, mutta näyttää siltä, etteivät ne ehkä olekaan yleissääntelyn kohde.

Käytiin keskustelua. Kommentoitiin, että B2G data sharing kiinnostaa ja siinä on varmasti sektorikohtaisia eroja. Esimerkiksi autojen sensoreiden keräämä data mietityttää – miten sitä saataisiin julkisen sektorin hyödynnettäväksi.

Päätös: Merkittiin tiedoksi ajankohtaiset EU-asiat ja niistä käyty keskustelu.

6. Muut asiat

- Hankkeessa aloittanut uusi viestinnän suunnittelija Nico Käräjäoja
- Future Talent -opinnäytesyhteistyö

- Yhteistyö Avoimen tieteen koordinaation kanssa on käynnistynyt ja heidän datan avaamisen asiantuntijaryhmän alle on muodostettu uusi asiantuntijaryhmä, jossa jäseninä VM:stä ovat Olli-Pekka Rissanen ja Antti Helin.

Päätös: Merkittiin tiedoksi muut asiat.

7. Seuraavat kokoukset

Seuraava kokous pidetään **tiistaina 14.12. klo 9.00–11.50**. Kevään kokousajankohdista tehdään ehdotus seuraavaan kokoukseen.

Päätös: Merkittiin tiedoksi seuraava kokousajankohta.

8. Kokouksen päättäminen

Päätös: Kokous päätettiin klo 11.34.